

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Scopvs Biblicvs Veteris Et Novi Testamenti

Novicampianus, Albertus

Antverpiae, 1566

III. Peccatum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30443

dictū homini à Deo. Verū diuus Paulus hanc controuersiam dirimit, cū ait: *Renouamini in spiritu mentis vestre, & induite nouum hominē, qui secundū Deum creatus est in iustitia.* Et idē: *Induistis nouum hominem, qui renouatur ad agnitionem & imaginem eius, qui creauit illum.*

*Ephe. 4.
270.2.
224.5.
Colos. 3.*

PECCATVM.

Primum autē hominem, &c.

Qua conditione DEVS primum hominem crearat, & quomodo ea exciderit, docetur. Conditionem hanc Augustinus sic expressit: Non eo modo quo Angelos condiderat Deus, ita condidit & homines, vt etiam si peccassent, mori omnino nō possent: sed ita, vt perfectos obedientię munere, sine interuētū mortis, angelica immortalitas, & beata aeternitas sequeretur, inobediētes autem mors plecteret damnatione iustissima. Hęc ille. Qui alibi ait, Deum nullam mortem fecisse hominum lege naturæ, sed merito inflictā esse peccati, quoniā peccatū vindicās Deus dixit homini, in quo tunc oēs eramus (virtute seminali scilicet) *Terra es, & in terram ibis.* Sunt qui affirmant, corpus hominis fuisse etiā in illo statu rerum subditū morbis,

*17.23.
Lib. 13. ca. 1
de Ciuitat.
Dei.
Quest. 19.
ad Orosiū.
Sapient. 1.
Ca. 15. li 13
de Ciuitat.
Dei.
Scotus.*

& perpeſſurum eos, nec moriturum ta-
men, quia prius ad cœlos eueheretur,
quàm caderet, ſed ſi relinqueretur diu-
tius in terra, haud dubiè tabe confe-
ctum iri, nec lignum vitæ virtutem ha-
bere perpetuandi vitam, ſed tantū pro-
ferendi.

In paradifo, &c.

*Augu. li. 8.
de Gen. ad
lit. tres ge-
nerales ſen-
tentie de
paradiſo.*

*Queſt. 27.
ad Oroſiū.*

*Gene. 15.
Paradiſus
qualis.
Augu. li. 8.
de Gen. ad
lueram.*

Aurelius Auguſtinus tres generales
ſententias eſſe de paradifo ait: Vnā eo-
rum qui tantummodo corporaliter pa-
radifum intelligi volunt. Aliam eorum
qui ſpiritualiter tantum. Tertiā eo-
rum qui utroque modo paradifum ac-
cipiunt, aliās corporaliter, aliās ſpiri-
tualiter. Hanc poſtremam Auguſtinus
ſibi placere dicit. Quod ſi, ait alibi, ar-
bores fructiferæ in paradifo, virtutes
animi accipiendæ eſſent, ſicut nonnulli
exiſtimant, nullo corporali paradifo
in terra veris lignorum generibus inſti-
tuto, non compararet ſcriptura terram
Sodomorum, & Gomorrhæorum,
priuſquam deleteretur, paradifo Dei. Pa-
radifum autem terreſtrem quidam af-
ſerunt fuiſſe non anguſtum hortum,
præcellis munitum mœnibus, ut pi-
ctorum tradit licentia, verum terræ ha-
bitabilis amplam & iuſtam partem,
cui à principio Deus benedixiſſet, &
inhab-

DE PECCATO.

61
inhabitationem selectam Adamo de terra formato reliquisset. Idq; inde colligunt quod ex fide scripturæ possessio terræ, repletio, & subiectio diuino verbo Adæ & suis esset promissa cum benedictione, vt Genesis capite primo legitur. Ex quo non dubium videbatur, paradisum à principio plantatum, eximium quendam locum habitabilis terræ, non angustum, nec difficili secessu secretum, nec aded eleuatū in aërem; sed loco quopiam, quo hodie frequens etiam mortalium habitatio existeret, intra quatuor amnium, quos nominat Moyses, latè patentem. Ex quibus quidam fluminibus Tigris, & Euphrates vetustum nomen retinent, duo verò amiserunt. Geon quippe, vt Augustinus refert, nunc Nilus dicitur. Physon autem Ganges. Quorum Tigris & Euphrates sunt in Syria, Nilus in Aegypto, Ganges in India. Cæterum paradisum hunc terrestrem non esse qualis fuerat, sed decorem amisisse ferunt, cum Adam præceptum non retinuisset. Quod Ezechielem innuisse aiunt, cum cedrum Libani arboribus paradisi comparans, omnium ita meminit, vt fuisse magis, quàm esse intelligi queant. Cedri, inquit propheta, non fuerunt aliores illo paradiso Dei, &c. Et quod

Gene. 1.º

Flumina
paradisi.
Lib. 8. de
Genesis.

Paradises
terrestres
post peccatū
Adam de-
corem ami-
si.
Ezech. 31.

scribitur Adam & Euā euestigio post fructum vetitę arboris degustatum, pudere cępisse, tremereq; & fugere: hinc eo ipso momęto, paradisi illas delicias, in loco amęnissimo alioqui, et cęlesti adhuc fęcunditate vernāte, perdidisse, non possit non asseri, statu nimirę innocentię amissę . Quod verę paradisi mentio est, in noua lege, vt apud Lucam dicit dominus latroni: *Hodie mecum eris in paradiso* . Hic nę terrestrem paradysum intelligunt grauisissimi scriptores, sed summam quietem ac voluptatem, & requiem illā sinus Abrahamę, Christus enim ratione diuinitatis vbi que semper est, translato autę verbo paradisi ait Augustinus, significari omnę spiritalem quasi regionem, vbi animę bene est . Quin & ipso homini læticia quędam bonę conscientię paradysus est. Et quod Paulus ait, se raptę ad tertium cęelum, & in paradysum, vbi audiuerit arcana verba, quę homini profari non licet. Hęc verba ad paradysum spiritalem, hoc est tertium cęelum, & beatitudinis sedem referenda esse, peculiaris sententia Theologorum confirmat. Iam quod Enoch & Helias in paradysum translati dicuntur: certę Moses in Enoch, historię paradisi nę meminit . Et capite secundo, quarti re-

Occupatio.

Luc. 23.

August. ad Dardanum lib. 12. de Genesi.

1. Cor. 12.

Ambrosi.

Athanas.

Enoch.

Helias.

Gene. 5.

gno-

gnorum, vbi de Helia: cœli mentio fit, non paradisi. Et quamuis Ecclesiastici quadragesimo quarto fit scriptum Enoch translaturum esse in paradysum: illic tamen verbi translatione in voce paradisi, locum spiritalem siue aëreū, vbi homini iustitia delibuto bene fit, intellexisse ecclesiasticū consonū videtur, inde adeo quod Moysen, & libros Regnorum, & prophetas imitatus est: at cœli mentio est illic, nō paradisi terrestri. Eodem tropo, vt videtur, vsus est Ecclesiasticus alibi. *Timor Domini sicut paradysus benedictionis:* voce ad spiritua lia translata. Porro Moysi sancta historia non permittit, vt Enoch in terrestre paradysum translaturū intelligamus, omnem enim terrā tēpore diluuij sub vndis fuisse Moses asseuerat, & ante diluuium Enoch raptū fuisse scribit. De loco paradisi multi multa dicunt, alij eū prope Fortunatas insulas esse aiunt, alij in Oriente, alij sub Aequatore, alij sub Tropico cancri. Porro & in altissimo loco situm contendunt, ac ne hoc quidem modo pariter omnes. Sunt enim qui ad globum lunæ attingere dicūt. Sūt qui sub Aequatore ad initium mediæ regionis aëris statuunt. Alij rursus in parte infima supremæ regionis aëris locant. Alij item alia. Augustinus locum

Eccle. 40.

Opiniones
de loco pa-
radisi.

8. de Ge.

locū paradisi à cognatione hominum remotissimum ait: Et quod fluminum ex eo orientium fontes noti esse dicuntur, autumat ea flumina alicubi esse sub terras, & post tractus prolixarum regionum, locis alijs erupisse, vbi tanquam in suis fontibus nota esse perhibentur. Nam hoc solere in nonnullas aquas facere quis ignorat? Ex sacris literis vbi sit paradisi, non liquere Hieronymus putat. Et si vulgo in Eden ab oriente verterunt septuaginta interpretes, ἐνεδειν κατὰ ἀνάτολας, sed oriens latè patet. Hieronymus sic ait, pro paradiso hortum habet (scilicet Hebraica scriptura) id est gan. Porro Edè deliciae interpretantur, pro quo Symmachus transtulit paradysum florentem. Necnon quod sequitur contra orientem, in Hebræo Mikæden scribitur, quod Aquila posuit, ἀπὸ ἀρχῆς, & nos ab exordio possumus dicere. Symmachus vero ἐκ πρώτης, & Theodotio, ἡ πρώτης, quod & ipsum non orientem, sed principium signat. Sed de paradiso hæcenus. In cuius quæstione, & in alijs huiusmodi varijs, siue ad obscurissima opera Dei, siue ad scripturarum abditissimas latebras pertinentibus, quas certo genere aliquo complecti ac definire difficile est & multa ignorari salua

Chri-

*In Quæstio
nib. Hebrai
cis.*

*Quæstiones
in sacris
obscuræ.*

Christiana fide, & alicubi errari sine a-
liquo hæretici dogmatis crimine, ait
August.

*Capi. 23. de
peccato ori-
ginali cōtra
Pelagium.*

Ex arbore decerptum.

Arborem hanc scriptura vocat, lignū
scientiæ boni & mali. Quam arborem
inquit August. nō esse cibo noxiā. Ne-
que enim qui fecerat omnia valde bo-
na, in paradiso instituerat aliquid ma-
li: sed malum fuisse homini transgres-
sionē præcepti. Oportebat autē ait Au-
gust. vt homo sub Dño Deo positus,
alicundè prohiberetur, vt ei promeren-
di dñm suū, virtus esset ipsa obediētia,
quā possum verissimè dicere solam esse
virtutē, omni creaturæ rationali agen-
ti sub Dei potestate, primūq; esse et ma-
ximū vitiiū tumoris ad ruinā sua pote-
state velle vti. Cuius vitij nomen est
inobediētia. Non esset ergo, vnde se
homo Dominū habere cogitaret atq;
sentiret, nisi aliquid ei iuberetur. Arbor
itaq; illa nō erat malā, sed appellata est
scientiæ dignoscendi bonū & malum:
quia si post prohibitionē ex illa homo
ederet, in illa erat præcepti futura trās-
fio, in qua homo per experimentū pœ-
næ discerneret, quid interesset inter o-
bedientiæ bonum & inobediētiæ ma-
lum. Proinde & hoc non in figura di-
ctum,

*Lignum sc̄i
entiæ boni
& mali.*

*Lib. 8. de
Gen. cap. 6.
Cur prohi-
bitur Adā
à fructu ar-
boris.*

Obedientiæ

264. 6.

ctum, sed quoddam verè lignum accipiendum est, cui non de fructu, vel pomo, quod inde nasceretur, sed ex ipsa re nomen impositum est, quæ illo contra vetitum tacto, fuerat secutura. Hec ille.

Peccatumque inobedientia, &c.

Causæ peccati originalis.

Sap. 2.

Duæ causæ peccati originalis describuntur, inobedientia Adami, & invidia diaboli, iuxta illud: *Deus creavit hominem inexterminabilem, & ad imaginem similitudinis suæ fecit illum: invidia autem diaboli, mors intrauit in orbem terrarum.*

In mundum inuexit, &c.

Roma. 5.

Peccatum per Adam.

106. 9.

Ephe. 2.

De eo ita Paulus: *Propterea sicut per unum hominẽ peccatum in hunc mundum intrauit, & per peccatũ mors, & ita in omnes homines mors pertransiuit, in quo omnes peccauerunt. Vnde alibi ait: Ex animi natura filij iræ. Natura, id est, verè & propriè, vt Theophylactus interpretatur, vel quia ex natiuitate nostra, & à natura nostra vitiata, rei sumus & obnoxij iræ diuinæ. In quem sensum Dauid dixit: *In iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea.* Peccatum autem hoc quod inuasit omnes ab Adam prognatos, originale appellatur, quoniam ex vitiosa*

Psal. 50.

tio sa lege originis nostræ, in qua concipimur, libinosa scilicet carnis concupiscentia, traducitur. Circa quam nisi peccasset homo, operam liberis dare potuisset perhibetur. Peccatum originale bifariâ diuiditur, in personale & naturale. Personale in Adam, qui primus hominum transgresso præcepto diuino, peccato obnoxius factus. Naturale autem est, quod conceptione carnali & natiuitate trahunt omnes ab Adam per concupiscentiam carnis generati. Quod quidem peccatum aliqui diffiniunt esse habitum, id est, languorem naturæ, hoc est, inordinatam dispositionem ex dissolutione harmoniæ originalis iustitiæ. Vel aliter carentiâ originalis iustitiæ debite inesse. Intelligentes originalem iustitiâ, non tantum imputationem seu approbationem diuinam, sed ipsam integritatem viriû hominis, qua poterat homo expers concupiscentiæ prauæ præstare integram obedientiâ Deo. Peccatû autem originale secundum carnem trahi existimandû est, non secundû animam, quoniam anima nō fit ex trâduce, verû à Deo ex nihilo creatur absq; peccato, & corpori in vtero absoluto infunditur. Corp^o verò cû nō sine libidine et cōcupiscētiæ feruore seminetur, contrahit id ex quo pecca-

*Peccatū
originale.*

362.23.
*Peccatum
originale
duplex.*

*Peccatū
originale
quid est.
Thomas
Aquinat.*

*Peccatum
originale
quomodo
contrahitur.*

*Peccatum
in carne
habitare
dicitur.*

Roma. 7.

*Peccatum
ex baptiza-
tis parenti-
bus quomo-
do in filios
transit.*

*Augu. cap.
103. et li. 5
contra Pe-
lagium.*

67.3.

*Formale
peccati.*

*Materiale
peccati.*

Similitudo.

peccatum fit in anima cum corpori in-
funditur. Dicitur autem hoc peccatum
in carne habitare, lexque illius in mem-
bris nostris, non quod in anima non sit,
sed quia per corruptionem carnis in a-
nima fit, propterea scilicet, quod anima
sine vitio infusa carni, condelectatur il-
li, atque ita perhibetur contrahere vitii.
Ceterum hoc peccatum, quamvis
non dubitamus in parentibus dimis-
sum esse per baptismum, tamen in fi-
lios fidelium transit. Potest enim habe-
re generatio carnalis, quod sola tollit
regeneratio spiritualis. Tollit autem il-
la reatum concupiscentiae (qui forma-
le peccati à quibusdam dicitur) idque
gratia renascendi, non autem ipsam con-
cupiscentiam, quam materiale peccati
nonnulli vocant. Et quemadmodum
præputium, quavis per circumcisionem
aufertur: manet tamen in eo quem ge-
nuerunt circumcisi. Præterea palea quæ
humana opera separatur, manet tamen
in fructu qui de purgato tritico nasci-
tur. Ita peccatum quod in parentibus
per baptismum mundatur, manet in
ijs quos genuerunt. Non enim paren-
tes generant filios secundum illam ge-
nerationem qua denuo nati sunt, sed
potius secundum illam qua carnaliter
& ipsi primum sunt generati. Sed ut
fiat

fiat hoc, satis est scire in omnes post-
 eos Adæ peccatum ab ipso Adam ma-
 nasse, docente scriptura, tum quod ba-
 ptismo ab eo saluemur, etiam si nun-
 quam nouerimus, quomodo in illud
 malum deuenerimus, vt Augustinus in
 loco quodam ait. At inquiet aliquis, sa-
 cris oraculis prodictum esse, *Anima quæ
 peccauerit, ipsa morietur: Filius non porta-
 bit iniquitatem patris.* Ita quidē est, sed
 omnes quodammodo in Adam pecca-
 uimus, non aliter quàm omnes futuri
 fructus, vitiati sunt in vitio seminis aut
 radicis. Iustitia autem illa prima, quæ
 originalis nuncupatur, nō erat munus
 à Deo Adæ peculiariter tributū, sed hu-
 mano generi: ideoq; cum hi qui erant
 tum genus humanum, facinus commi-
 serunt. Vniuersum humanum genus
 beneficium illud perdidit. Quemad-
 modum quod ciuitas pusilla adhuc &
 infrequens decreuit ac statuit, eadem
 mox aucta & numerosa seruat. Et pau-
 ci patres copiosam suam in posterum
 sobolem obligant & deuinciunt. Por-
 ro concupiscentia quæ in paruulis ba-
 ptizatis à reatu soluitur, ad agonem,
 vt Augustin. ait, relinquitur, ante ago-
 nem mortuos, nulla damnatione per-
 sequitur, paruulos non baptizatos reos
 innectit, & tanquam iræ filios, etiam
 si par-

*Li. 2. de sen-
 tentia bea-
 ti Iacobi.
 Ezech. 18.*

*Concupiscē-
 tia post ba-
 ptismū ma-
 net ad cer-
 tamē, vt sit
 materia
 virtutis.
 68 18.*

*Li. 2. ca. 4.
 de peccato.
 289. 1.*

*rum meri-
tis de remis-
sio. cont. Pe-
lagium.*

si paruuli moriantur, ad condemnatio-
nem trahit. In grandibus autem bap-
tizatis, in quibus iam ratione vtentibus,
quicquid eidem concupiscentiæ mens
ad peccandū consentit, propriæ volun-
tatis est: deletis peccatis omnibus, solu-
to etiā reatu, quo vincōtos originaliter
detinebat, ad agonē interim manet, nō
sibi ad illicita cōsentiētib⁹, nihil omni-
no nocitura, donec absorbeat mors
in victoriā, & pace perfecta nihil quōd
vincatur, existat. Consentientes autem
sibi ad illicita, reos tenet, et nisi per me-
dicinā pœnitentiæ & opera misericor-
dię per cœlestē sacerdotē pro nobis in-
terpellātem sanentur, ad secundā mor-
tem, damnationemq; perducit. Hęc Au-
gustinus. Præter peccatum originale,
quod baptisinate deletur, sunt alia pec-
cata actualia dicta, à cōcupiscentia ma-
nantia, quæ pœnitentia delentur, do-
cente scriptura. *Memor esto vnde cecide-
ris, & age pœnitentiam, & prima opera
fac.* Vnde beatus Hieronýmus Tertul-
lianum sequutus, secundam post nau-
fragium tabulā, appellat pœnitentiam,
primam tabulam intelligendo bap-
tismum, quo ex naufragio originalis pec-
cati, & actualis, si adulti baptizentur
homines, enatant: secundā autem pœ-
nitentiā. Peccatum actuale, est trans-
gressio

*Peccatum
actuale.
Apoc. 2.
Hier super
Danielem.*

*Peccatum
actuale.*

gressio legis diuinæ, quæ fit cogitatione, loquutione, & opere. Cæterū cū *Cogitatio.*

cogitatio peccati suggeritur in mente, si nulla subsequitur in eo delectatio, nec assensus, peccatum non est. Quod quidem in corde consummarur, etiam si ad opus non exeat, cū est consensus deliberatus in peccatum. iuxta illud Sal

uatoris: *Quicumq; aspexerit vxorē alterius* *Matth. 5.*

ad concupiscendum eā, iam adulteriū com- *Peccatum*

misit cum ea in corde suo. Peccatum *actuale*

actuale est duplex, mortale & veniale, *duplex.*

seu minutum. Mortale est quod homi-

ni mortem æternam generat. Talia pec-

cata commemorat Paulus ad Galatas: *Galat. 5.*

Manifesta sunt (inquit) opera carnis, adul-

terium, scortatio, immunditia, lasciuia, si-

mulachrorum cultus, veneficiū, inimici-

tiæ, lis, emulationes, iræ, concertationes,

seditiones, sectæ, inuidiæ, cædes, ebrietates,

comessationes, et his similia, de quibus (in- *Veniale pec-*

quit) prædico vobis, quemadmodū & præ- *catum.*

dixi, quod qui talia agunt, regni Dei here- *Serm. 39.*

des nō erunt. Veniale autem peccatum, *de sanctis.*

quod licet animam non occidat, ita ta-

men eā (vt ait Augu.) velut quibusdam

pustulis, & quasi horrēda scabie replēs,

deformē facit, vt eā ad amplexus illius

sponsi cœlestis, aut vix, aut cum grandi

confusione venire permittat. De quo *Ephe. 5.*

scriptum est: *Aptauit sibi Ecclesiam non*

haben-

habentem maculam aut rugam. Et ideo
 (inquit) continuis orationibus, & fre-
 quentibus ieiunijs, & largioribus eleē-
 mosynis, & præcipuè per indulgentiā
 eorum, qui in nos peccant, assiduè redi-
 mantur, ne forte simul collecta, cumu-
 lum faciant, & demergant animam.
 Peccatorum venialium aliqua Augu-
 stinus in quodam sermone nominat.
 Quoties aliquis in cibo aut potu plus
 accipit, quā necesse sit. Quoties plus lo-
 quitur quā oportet, aut plus tacet,
 quā expedit. Quoties pauperem impor-
 tunè petētem exasperat. Quoties cum
 corpore sit sanus, alijs ieiunātibus pran-
 dere voluerit, aut somno deditus, tar-
 dius ad Ecclesiam surgit. Quoties, ex-
 cepto desiderio filiorum, vxorem suam
 cognouerit. Quoties in carcere clau-
 sos, & in vinculis positos, tardius re-
 quiserit. Quoties infirmos tardius vi-
 sitauerit. Si discordes ad concordia re-
 uocare neglexerit. Si plus aut proxi-
 mum, aut vxorem, aut filium, aut ser-
 uū exasperauerit quā oportet. Si am-
 plius fuerit blanditus quā expedit. Si
 cuiunque maiori personæ, aut ex vo-
 luntate, aut ex necessitate adulari vo-
 luerit. Si pauperibus esurientibus ci-
 bum non dederit, aut nimium delicio-
 sa aut sumptuosa sibi conuiuia præpa-
 rauit.

*Serm. 39.
 de sanctis.
 Exempla
 peccatorum
 venialium*

rauerit. Si se in Ecclesia vel extra eccle-
 siam fabulis ociosis, de quibus in die
 iudicij ratio reddenda est, occupauerit.
 Hec & alia peccata minuta seu venalia
 Augustinus recenset. Christiani autem
 hominis peccata omnia venalia dici
 possunt, nō quod per se tantilla leuiq;
 sint, verum quod Dei beneficentio fide-
 libus condonentur, & non imputentur
 ad mortem, si dignos fructus pœnitent-
 iæ egerint. Infidelis verò hominis etiã
 illa, quæ opera videntur honesta Deo
 grata non sunt, propter personam vitio-
 sam factam incredulitate, iuxta dictum
 Pauli: *Quicquid ex fide non est, peccatum
 est*, Quod scilicet non referatur ad eum
 finem, ex quo omnia sunt bona, qui fi-
 nis est Christus, qui factus est nobis
 sapientia, & iustitia, & sanctificatio,
 & redemptio, vt idem Paulus loquitur.
 Peccata capitalia, ex quibus cæte-
 ra tanquam ex radicibus ortum du-
 cunt, vel ad ea tanquam ad capita refe-
 runtur, numerantur septem. Superbia,
 auaritia, luxuria, inuidia, gula, ira, ace-
 dia. Quæ quidem describenda duxi, cum
 speciebus eorum, adiunctis ad ea sacrae
 scripturæ locis, quibus cauentur, aut
 conuelluntur. Superbiæ nomen à su-
 perando deducitur. Describitur au-
 tem superbia, inordinatus propriae
 E excel-

Matth. 12.

Serm. 39.

de sanctis.

Christiani

hominis

pœtã omnia

venalia di

ci possunt.

2:6.7

Infidelis

hominis

opera.

249.9.

Roma 14.

August. in

Ioannem.

Roma. 10.

1. Cor. 1.

Peccata ca

pitalia se-

ptem.

Superbia.

excellentiæ appetitus. Id autē fit per
Modi 4. finū modis quatuor. Primò, quādo
superbie. nūm aliquis à semetipso habere putat
1. Cor. 4. Nā vt Apostol⁹ ait: *Quid habes, quod
 accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris
 quasi nō acceperis?* Alterò, quādo est
 deluper datū credit, tamò hoc pro
 meritis se accepisse putat. *Quis enim pro
 or dedit Deo, & retribuetur ei?* ait Apo-
Roma. 11. *lus. Cui⁹ gratia, ait idē, se id esse, quod ei
 1. Cor. 15. Quod quidē nemo sanæ mentis, de
 quoq; posse dici negauerit. Tertiò, quā-
 do iacet se habere quod non habet,
Math. 23. quod vitium exprobrat Christus Phari-
 sais; *Vae vobis Scribæ & Pharisei hypo-
 crite, quia similes estis sepulchris dealbatis,
 que foris apparēt hominibus speciosa, intus
 vero plena sunt ossibus mortuorū, & om-
 ni spurcitia. Sic & vos foris apparetis ho-
 minibus iusti, int⁹ autē pleni estis hypocrisi
 et iniquitate.* Quarto modo, quādo de-
 spectis ceteris singulariter cupit videri
 habere. Quemadmodū ille Pharisæus
Luc. 18. apud Lucam, cūm diceret: *Deus gratias
 ago tibi, quia nō sum sicut ceteri hominū:
 raptores, iniusti, adulteri, velut etiā hic pu-
 blicanus. Ieiuno bis in sabbato, decimas do-
 omnium quæ possideo. Superbia, vt sapiens
Eccles. 10. Hebræus ait, *initium est omnis peccati,
 vel quòd in omni peccato est inobe-
 dientia, vel quòd in homine non esset
 concu-***

concupiscētia, qua sensus & cogitatio
 prona sunt ad malū, si homo Deo obe-
 diuisset. Cū verò cetera vitia in male
 factis valēt, sola superbia, etiā in recte
 factis est cauēda. Eius Seruator admo-
 ner: *Attendite ne iustitiā vestrā faciatis co-
 rā hominib⁹, ut videamini ab eis, alioquin
 mercedē non habebitis apud patrē vestrum,
 qui in cælis est.* A peccato superbiæ plu-
 rimis sacre scripturæ locis auocantur
 homines: *Odibilis* (ait Ecclesiasticus) *co-
 ram Deo & hominibus superbia. Quid su-
 perbit terra & cinis? Initiū superbiæ homi-
 nis, apostatare à Deo, quoniā ab eo qui fecit
 illum recessit cor eius, quoniā initium pecca-
 ti omnis, est superbia: qui tenuerit illā, ad-
 implebitur maledictis, & subuertet eum in
 finem. Sedes ducū superborū destruxit De-
 us & sedere fecit mites pro eis. Radices gē-
 tium superbarū arefecit Deus, & planta-
 uit humiles ex ipsis gētib⁹. Quanto maior
 es, humilia te in omnibus, & coram Deo
 inuenies gratiā. Et Petrus: *Superbis Deus
 resistit, humilibus autem dat gratiam suā.*
 Cuius rei inter ceteros est insigne ex-
 emplū Nabuchodonosor rex, qui reg-
 no eiect⁹ erat, & fœnū quasi bos come-
 debat, cumq; confiteretur potentiā so-
 lius Dei, in regnum restitutus fuerat.*

Superbiæ subijciuntur, ambitio, præ-
 sumptio, ingratitude, curiositas, de-
 species.

E 2 restio,

Genes. 8.

Math. 6.

Eccle 10.

73. 12.

Eccle. 3.

1. Petr. 5.

Danie. 4.

Superbiæ
 species.

rifo, iudicium temerarium, iactantia
hypocrisis, pertinacia, discordia, inobe-
dientia, fastus in ornatu, erubescencia
de humiliatione, irreuerentia, infidelitas,
& si qua sunt alia.

Ambitio. Ambitio est immoderatus honoris
appetitus, de qua Paulus: *Nemo sibi
v. surpat honorem, sed qui vocatur a Deo
Galat. 5.* tanquam Aaron. Et alibi: *Non efficiamur
inanis gloriae cupidi, inuicem prouocantes, ne
Chrysof.* uicem inuidentes. Quamuis autem opus
bonū desiderare, bonū sit, tamen pri-
matū honoris concupiscere, vanitas est.
Et certe, loco ignominiae est apud in-
Prouer. 20. dignū dignitas, docente Salomone: *Quo-
modo nix in aestate, & pluuia in messe, sic
indecēs est stulto gloria. Quae quidem glo-
Gloria cro-* ria, prouerbio dicitur Crocodil⁹. Nam
codilus. ut animal Crocodilus hominem in-
quētem se fugit, & fugientē persequitur:
ita & gloria quarentes fugit, ne-
gligentes sequitur. Sallustius de Cato-
ne: Quo minus gloriam perebat, hoc
eam magis assequabatur. Sed neq; est
cūr honor tanquam summum bonum
expetatur. Cū enim honorem per-
Aristot. 1. sequi videntur homines, ut seipfos
Ethico. bonos esse credant, vnde & à prudenti-
bus, & apud eos qui ipsos cognos-
cunt, & ob virtutem honoribus affici-
quarunt. Constat secundum hos ipsos
honore

honor
Prae
cum q
facult
bitur a
derati
propri
quae p
Deum
lun: C
quis ve
minis
se, nō
tati er
propri
qui re
menti
Ab eo
Hebr
tiora
cepit
ribus
est en
ta su
alta
Prae
Prin
lijs p
cedit
dina
ipse

honore præstabiliorem esse virtutem.

Præsumptio, quasi præ alijs summo, cum quispiam aggreditur opus excedens facultatē aut iurisdictionē suam. Describitur ab aliquib⁹ præsumptio, non moderatio spei. Idq; dupliciter: vel supra proprias vires, vel contra iustitiā Dei, quæ posterior est species blasphemie in Deum. Huius exemplum est apud Paulum: *Quid adhuc queritur? voluntati eius quis resistet? Qui sermo est impij hominis argutatis Deo imputandum esse, nō homini, si peccauerit, cum voluntati eius, nemo resistere potest. Atque propterea Paulus ait: O homo, tu qui es, qui respondeus Deo? Nāquid dicit figmentū ei qui se finxit, quare me sic finxisti?* Ab eo malo dehortatur illud sapientis, Hebrai: *Aliora te ne quæsieris, & fortiora te ne scrutatus fueris, sed quæ præcepit tibi Deus, illa cogita semper, & in pluribus operibus eius non eris curiosus. Non est enim tibi necessarium ea quæ abscondita sunt videre oculis tuis.* Et Paulus: *Non alta sapiētes, sed humilibus consentientes.* Præsumptuosum, quidam sic describit. Primus in cōuentibus residet, in consilijs primus respondet, non vocatus accedit, non missus se intromittit, reordinat ordinata, reficit facta, quicquid ipse non fecit, aut non ordinavit, nec

E 3 recte

104.19

Roma. 6.

264.21.

Eccle. 3.

Roma. 12.

Bernard. de

12. gra. hu-

militatis.

rectè factum; nec pulchrè ordinatum existimat: iudicat iudicantes, præiudicat iudicatuos.

Ingratitudo.

Ingratitudo est, cùm quispiam beneficij accepti est immemor, neque gratiam refert cui debet, si potest. Vitium iuxta veteres longè tererrimum. Dixeris maledicta cuncta, ingratum si dixeris, ait Mimus Publianus. Quamobrem veteres, vt esset retributio, Gratiarũ templũ in media ciuitate cõdebant. Finxerãt enim illi tres Deas Charites, id est, gratias. Vnã, quæ dat beneficiũ alterã, quæ accipit: tertiã quæ reddit, cõfertis manib⁹, quia ordo beneficij per manũ transeuntis, nihilominus ad dãrem reuertì debet. Ridentes, quia hilari vultu præstãda beneficia, Iuuenes, quia beneficiorũ memoria senescere non debet. Virgines, quia incorrupta, & sincera, & omnib⁹ sancta. In quibus nihil esse alligati, nec ascripti: solutis itaq; vestibus vtuntur. Perlucidis autẽ, quia beneficia conspici vòlunt. Ingratitudinis vitio laborantes, deteriores esse brutis Deus innuit apud Prophetã, dicens: *Filios enutriui, & exaltavi, ipsi autẽ spreuerunt me. Cognouit bõs possessorẽ suum, & asinus præsepe Domini sui, Israel autẽ non cognouit, & populus meus nõ intellexit. Qui reddit mala pro bonis, nõ red-*

Arist. 5.

Ethicorum

Charites.

Seneca de beneficijs.

Esaiã. 1.

Prover. 17.

det ma-

Cur

rum ac

notar

postol

illic ve

vacabã

dũ alic

scienti

re gau

Anaxa

Demo

modi,

doctri

fit. De

cus: In

iplicite

eris cur

quod

gnosce

corrig

mus, q

tõ fit

Propte

nis qu

rum, te

que iu

iudica

autem

lum. I

gelist.

det ma-

det malum de domo eius, ait Salomon.

Curiositas, superflua indagatio re- *Curiositas*
rum ad se nō pertinentiū. Huius vitij *384.21.*
notari videtur Athenienses in Actib⁹ A- *Actu.17.*
postolorū. Athenienses (inquit) & qui
illic versabatur hospites, ad nihil aliud
vacabāt, nisi ad dicendum, aut audien-
dū aliquid noui. Est sanē imperitissima *Ad Dioscu*
scientia (vt ait Augustin.) dum nos sci- *rum.*
re gaudemus quid Anaximenes, quid
Anaxagoras, quid Pythagoras, quid
Demosthenes senserit, & cateri huius-
modi, vt docti eruditiq; videamur, cū à
doctrina & vera eruditione longē ab-
sit. Dehortatur ab eo vitio Ecclesiasti- *Ecclesi. 3.*
cus: *In superuacuis rebus noli scrutari mul-*
tipliciter, & in pluribus operibus eius non
eris curiosus. Est autē in hoc vitio illud, *Non vide-*
quod gen⁹ hominū curiosum est ad co- *mus mani*
gnoscendā vitā alienam, desidiosum ad *ca quid in*
corrigendā suam. Curiosus verò ani- *tergo est.*
mus, quantō peritior fuerit alieni, tan-
tō fit magis ignarus sui. Vnde Paulus: *Roma. 2.*
Propter quod inexcusabilis es, o homo, om-
nis qui iudicas: in quo enim iudicas alte-
rum, te ipsum condemnas, eadem enim agis
que iudicas. Tu quis es, qui alienū seruum *Roma. 14.*
iudicas? Domino suo stat aut cadit, stabit
autem. Potens est enim Deus statuere il-
lum. Et Seruator apud Lucum Euan- *Luc. 6.*
gelistam: Quid vides festucam in oculo
E 4 fratris

fratris tui, trabē autē, quæ est in oculo
non vides? Hypocrita, eijce primū trabē
de oculo tuo, & tūc prospicies vt edua
festucam de oculo fratris tui.

Derisio.

Derisio, quæ quispiā malum alicuius
vel defectū in ludum, vel risum ponit,
vt erubescat. Quod factæ literæ veteris

Eccle. 7.

Non irrideas hominem in amaritudine ani
me sue. Est enim qui humiliat & qui ex
ultat circumsector Deus.

Iudicium.

82.7.

Iudicium temerarium, cū aliquis
iudicat de his quæ sunt dubia vel oc
cultæ, propter aliquas leues coniectu
rās, de quo Christus apud Marcæ um.

Li. 2. cōtra

Manich.

Nolite iudicare & nō iudicabimini. Nō
te condemnare & non condemnabimini. Nō
Quo loco (inquit Augustinus) nihil
aliud nobis præcipi existimo, nisi vt
ea facta quæ dubium est, quo animo
fiant, in meliorem partem interpre
temur. Quod enim scriptū est. A fra
tibus eorum cognoscetis eos, de manife
stis dictum est, quæ non possunt bo
no animo fieri. Sunt quædam facta
media, quæ ignoramus quo animo
fiant, quia in bono & malo fieri pos
sunt, de quibus temerarium est iudi
care, maxime vt condemnemus. Sunt
autem duo in quibus temerarium est,
iudicium, cū incertū est quo ani
mo quid factum sit, vel incertū est,
quæ

Matth. 7.

Aug. cōtra

Manich.

etibus eorum cognoscetis eos, de manife
stis dictum est, quæ non possunt bo
no animo fieri. Sunt quædam facta
media, quæ ignoramus quo animo
fiant, quia in bono & malo fieri pos
sunt, de quibus temerarium est iudi
care, maxime vt condemnemus. Sunt
autem duo in quibus temerarium est,
iudicium, cū incertū est quo ani
mo quid factum sit, vel incertū est,
quæ

DE PECCATO.

81

qualis futurus sit, qui nunc vel bonus vel malus apparet. Horum primum notat Christus in Iudæis: *Venit (inquit) Ioannes, neque manducans, neque bibens, & dicunt, demonium habet. Venit filius hominis manducans & bibens, & dicunt: Ecce homo vorax & vini potor, publicanorum & peccatorum amicus.* Tales autem inuenias multos, qui de omnibus male iudicant vt Chrysoft, ait. Dicunt enim si quis studet, aut vacat humilitati, hypocrisis est. Si recreationi gulosus est. Si patriæ timidus est. Si iustitiæ, impatientis est. Si simplicitati, fatuus est. Si prudentiæ malitiosus est. Si seueritati, phlegmaticus est. Si iucunditati, dissolutus est. Si religioni, singularis est. Si societati, secularis est. Si silentio, & paci, dissimulator est. Si aliorum correptioni, presumptuosus est. Si instat vigilijs & orationibus, indiscretus est. Si dormitioni, sommolentus est. Si prædicationi, & aliorum saluti, appetitor est laudis. Si desistat, negligens est. Si habet gratiam hominum, adulator est. Si adulari renuit, dicitur quòd superbus est. Alterum verò modum iudicij temerarij notat Paulus, cum dicit: *Tu quis es qui alienum seruum iudicas? domino suo stat aut cadit. stabit autē, potens est enim Deus statuere illū.* Item: *Tu autē*

Matth. 23.

Roma. 2.

E 5 quid

quid iudicas fratrem tuum? aut tu quis spernis fratrem tuum? omnes enim stabimus ante tribunal Christi. Et alibi, Itaque nolite ante tempus iudicare, quoad usque veniat Dominus, qui & illuminabit abscondita terrarum, & manifestabit consilia cordium. Ad

Dionys. Car
ad iudiciū
rectum tria
requiruntur.

397.3

iudiciū rectum, tria requiri aiunt: Vnum ut procedat ex virtutis inclinatione, non ex impetu affectus, aut suspicionis. Alterum ut procedat ex autoritate praesidentis. Tertium ut proferatur secundum rectam rationē prudentiā. Quocumque horum defuerit in iudicio, dicitur inordinatum, illicitum. Si enim primum deerit, vocatur peruersum. Si alterū, dicitur usurpatū. Si tertium, temerarium. Vnde Ambrosius: Iudicet ille de alterius errore, qui non habet in seipso quod condemnet: iudicet ille qui non agit eadem, quae in alio putauerit esse punienda, ne cum de alio iudicat, de seipso sententiam ferat. Iudicet ille qui ad pronuntiandum, nullo odio, nulla lenitate ducitur.

Lactantia.

Lactantia, est voluptas gestientis & sese efferentis insolentius: quam prohibet Salomō: *Laudei te alienus, & non os tuum: extraneus, non labia tua.* Paulus ad Corinthios scribens, ne penitus arguatur eius vitij, ait: *Iterum dico ne quis me putet insipientem esse, alioquin velut*

Prover. 27.
2. Cor. 11.

insipientem accipite me, vt ego modicum
quid gloriar. Hec ille. Deforme est enim, Cic. in off.
ait quidam, de seipso prædicare, falsa
præsertim & cum irrisione audiētium,
imitari militē illū gloriosum, Thra-
sonem scilicet, qui apud comicum indu-
citur de se plurima stultè prædicans
cum irrisione serui Gnatonis.

Hypocrisis, Græcū est verbū, La-
tinè significat simulationem, à verbo
ἵπocρις, id est, simulo, quod fit in his
quæ non sunt. Est quæ hypocrisis, simu-
latio alienæ personæ. De hoc vitio à-
pud Ecclesiasticum scribitur: *Ne fueris* Eccle. 1.
hypocrita in conspectu hominū, & nō scan-
daliseris in labijs tuis. Et alibi: *Est qui ne* Eccle. 19.
quiter humiliat se, & interiora eius plena
sunt dolo. Christus itē apud Matthæum Matth. 6.
monet vt caueatur hoc vitium. *Cum*
oratis non eritis sicut hypocritæ, qui amāt
in synagogis, & in angulis platearū stan-
tes orare, vt videantur ab hominibus.
Idem quæ apud Matthæum ob hoc Matth. 23.
vitium comparat Phariseos sepul-
chris mortuorum, quæ foris sunt spe-
ciosa, intus autem plena sunt ossi-
bus mortuorū. Quod si quis (ait qui-
dam) simulatione & inani ostensione
ficto nō modo sermone, sed etiam vul-
tu, stabilem se gloriam consequi posse
retur, vehementer errat. Vera gloria

Via ad gloriam.

radices agit, atq; etiam propagatur, & cetera omnia celeriter tanquam flores decidunt, nec simulatum potest quam esse diuturnum. Estque cōpeditaria via ad gloriam, vt qualis quisque haberi velit, talis sit.

Pertinacia.

104.21

Genes. 49.

Ad Marc. cellam.

Discordia.

Matth. 12.

Prouer. 6.

Ioan. 13.

Gregorius.

Pertinacia, obstinatio, in propria sententia perseverans plus quam oportet. Propter hoc vitium Iacob maledictum ait furorem Simeon & Levi. Interdum (ait Augustinus.) quantū & in quibus rebus erretur, & quam facile se quis corrigat, vel quanta pertinacia suum defendere conetur errorem.

Discordia, est voluntatū quædā digregatio, qua volūtas vnius fertur in vñū, & volūtas alterius in aliud. Hoc vitiores etiā maximas dilabi docet Christus: *Omne regnū in seipsum diuisum desolabitur, & domus supra domū cadet.* Seminantē discordias inter fratres anima Dei detestatur, vt Salomon scriptū reliquit: *Quod si discipuli Dei sunt, qui charitatē seruant mutuā, vt ipse Christus docuit, procul dubio filij Sathane sunt discordes.* Est autem in hoc vitio molestum, quōd peruersæ mentes, si semel ad studium contrarietatis eruperint, siue prauum siue rectum quidā contradicentibus audiēt, aduersis hoc responsionibus impugnant, quia cū persona

persona per contrarietatem displicet, nec recta quæ protulerint placent. Huc *Schisma.* pertinet schisma, id est, scissura, hoc est, separatio spontanea ab unitate cœtus alicuius laudati. Ab hoc vitio Paulus Corinthios auocat: *Obsecro vos fratres, per Domini nostri Iesu Christi nomen, ut id ipsum dicatis omnes, & non sint inter vos schismata: sitis autem perfecti in eodem sensu.* Item: *Si quis videtur contentious: nos talem consuetudinē non habemus, neque Ecclesia Dei.*

Inobedientia, qua quispiā non pareret illi, cui parendū est. *Obedite,* ait Paulus: *prepositis vestris. Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit.* Et Samuel, *Melior est obediētia quam victimæ.* Quod scilicet per victimas aliena carō, per obediētiā verò propria volūtas mactatur.

Faltus in ornatu. De quo Paulus: *Mulieres in habitu ornato cum verecundia & sobrietate ornantes sese, non in tortis crinibus, aut auro, aut margaritis, vel veste preciosa, sed quod decet mulieres promittentes pietatem per opera bona.* Et Petrus, *Non sit extrinsecus capillatura, aut circumdatio auri, aut indumenti vestimentorū cultus.* Et Esaiās, *Pro eo quod elate sunt filie Syon, & ambulauerūt axillis collo, decalubit Dominus verticem filiorum Syon, & Dominus trinem earum nudabit.*

- In die illa auferet Dominus ornamenta ci-
 camentorū, & lunulas & torques, et mi-
 nilia, & armillas. Vestis, scribit Hiero-
 nymus ad Eustochiū, nec satis munda,
 nec sordida, & nulla diuersitate nota-
 bilis, ne ad te obuians turba cōsistat,
 nec digito demōstreris. Amictus corporis
 (ait Ecclesiasticus) risus denotat
 incessus hominis, enunciant de homine.*
- Erubescētia de humiliatiōe, quae
 fit plerunquē vt homines erubescāt re-
 cta agere. Id q̄ Christus expressit cum
 Iudæis diceret: Quomodo vos potestis cre-
 dere, qui gloriam ad inuicē accipitis?*
- Irreuerētia, quae est cūm honor debi-
 t⁹ alicui nō exhibetur. Quod Paul⁹
 scribit ad Rom. 12. Honore (inquit) inuicē
 praestantes. Et alibi: Cui honorē, honorē. Item
 ad Rom. 13. Presbyteri qui bene praesunt,
 duplici honore digni habeantur, Petrus itē:
 Omnes homines, Petri causa. Et in Leuitico
 praecipitur: Corā capite cōsurge, & honora
 personam senioris.*
- Infidelitas, Cuius tres species, vna
 gentilium grauis: altera Iudaeorum
 grauior: tertia haereticorum grauis-
 sima. Obnoxij huic vitio Deo placere
 non possunt. Sine fide enim impossibile est
 placere Deo, vt Apostolus docet. Atque
 haec tenet de superbia, & eius specie-
 bus, deinceps de auaritia dicendū est.*
- Auaritia, est immoderata auaritia
 habens*

habendi diuitias, ab aueo, id est, cupio
deductum nomen. Auaritiæ dua species
sunt, Vna cum quispiam sua plus
quam par est, amat, atque tenacius re-
tinet, Altera cum aliena iniquè concu-
piscit & acquirit. Ex prima specie na-
scuntur quatuor vitia, oblectatio ni-
mia in diuitijs, tenacitas, detentio ali-
eni, cura superflua.

Oblectatio nimia in diuitijs est, cum
aliquis plus quam par est amat delecta-
turque & sperat in multitudine diuitia-
rum. Vt diues ille apud Lucam, qui hor-
reis maioribus factis, in eisque fructibus re-
conditis, anime sue dicebat: *Anima, ha-
bes multa bona, reposita in annos plurimos
requiesce, comede, bibe, epulare.* Ab eo vitio
scriptura sacra nos auocat, cum dicit:
*Diuitie si affluant, nolite cor apponere. Bea-
tus diues qui inuentus est sine macula, &
qui post aurum non abiit, nec sperauit in pe-
cunia & thesauris.* Diuitibus huius sæ-
culi præcipe (scribit Paulus Timotheo)
ne elato sint animo, neque spem ponant
in diuitijs incertis: sed in Deo viuentem,
qui præbet nobis omnia affatim ad
fruendum. Et certè longius à Deo est,
qui inflammatur auaritiæ cupiditate,
docente Christo: *Non potestis Deo
seruire & mammonæ.* Quamobrem
Paulus auaritiæ appellat idolorum
serui-

Species dua
ritia.

Luc. 12.

Psal. 61.
Eccl. 31.

1. Tim. 6.

Matth. 6.

Ephe. 5.

seruitutem, indicans eum qui se autem addixit vti Domino, esse autem seruum & idolorum cultui subiectum.

Tenacitas.

Tenacitas, impietas nolendo subuenire indigentibus, aut etiam nobis ipsis.

Luc. 6.

Quod vt ne fiat adhortatur Christus apud Lucam, eum diuitias temporales (quas mammon iniquas vocat, materiam nempe omnis iniquitatis) pauperibus largiri iubet, recepturis nos in aeterna tabernacula, si bonis Dei vti fuerimus ad nostram vtilitatem, vt villicus ini-

1. Ioan. 3.

quus bonis Domini sui. Et Ioannes in epistola: *Qui habuerit substantiam huius mundi, & viderit fratrem suum necessitatem habere, & clauserit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo.* Ecce

Prouer. 19.

ratur Domino, ait Salomon, qui miseretur pauperis. Cui & Psalmographus

Psal. 40.

subscribit: *Beatus qui intelligit super egenum & pauperem, in die mala liberalis cum Dominus.* Qui, vt scribitur apud

Matth. 25.

Matthaeum, in extremo iudicio exprobrans impijs impietatem, illos in ignem mittet aeternum. Contra, bonorum laudabilem pietatem, in regnum caeleste eos recepturus est. Est autem miserum & graue

d. m. i.

in eo vitio, quod auarus etiam sibi nequam est, collectae pecuniae seruiens, nec illa vtens cum opus sit. De quo

Eccle. 14.

Ecclesiasticus: *Vino cupida & tenaci sunt*

ratione

ratione est substantia, & homini liuido, ad
quid aurum? Qui aceruat ex animo suo iniu-
ste, alijs congregat, & in bonis illius alijs
luxuriabitur, Qui sibi nequam est, cui alij
bonus erit? & non iocundabitur in bonis suis.
Qui sibi inuidet, nihil est illo nequius, &
hac redditio est malitie illi? Idemq; mo-
net ante mortem bene faciendum esse ami-
co, & ante obitum operandam esse iustitiam.

Derentio alieni, cum quispiam non
restituit male acquisita, aut a se, aut
ab ijs qui ea relinquunt. A quo vitio
alienum se ostenderat Zachæus, illo
Euangelicus: Si quid (inquit) aliquem
defraudavi, reddo quadruplum. Huius vi-
tij arguendi sunt, qui mercedem deri-
nent. Quod fieri verat illud in Deu-
teronomio: Non negabis mercedem indi-
gentis, & pauperis fratris tui, siue adue-
na, qui tecum moratur in terra, & intra
portas tuas est, sed eadem die reddes ei pre-
cium laboris sui ante Solis occasum, quia
pauper est, & ex eo sustentat animam suam,
ne clamet contra te ad Dominum, & repu-
tetur tibi in peccatum. Et Iacobus: Ecce
merces operariorum qui messuerunt regiones
vestras, que fraudata est a vobis, clamat,
& clamor eorum in aures Domini Sabba-
oth introiit.

Cura superflua, cum quispiam an-
xie sollicitus est de futuro, non habi-

d. d. d. d.

d. d. d. d.

Luc. 19.

210.30.

Deut. 24.

Iacob. 5.

d. d. d. d.

79.2.

ra. s. e.

ta spe in Domino, qui etiam cœli volatilia pascit. Ab eo vitio dehortatur

Matth. 6.

Christus: *Nolite solliciti esse, dicentes: Quid māducabimus, aut quid bibemus, aut quid*

operiemur? hæc enim omnia gētes inquirunt. Scit enim pater vester cœlestis, quia omnibus his indigetis. Quærite ergo primū regnū Dei, & iustitiā eius, & omnia adijacentur vobis.

1. Petr. 3.

In quem quidē Deum Petrus Apostolus omnem curā proijciendam esse præcipit, quod ipsi sit cura de nobis. Neq; id mirū, cū volatilib? cœli providet, vt Christus apud Mattheum docet: *Respicite volatilia cœli, quæ nō seruant, neque metūt, neque congregant in horrea.*

Matth. 6.

Et pater vester cœlestis pascit illa. Nōne vos plures estis illis? Sint igitur mores sine auaritia, cōtenti præsentib?. Ipse enim dixit: Non te deseram, neque derelinquam, Ita vt cōfidentes dicamus: Dominus nihil adiutor, nō timebo. quid faciat mihi homo.

Hebr. 13.

Id autē vel eo magis faciendum est: partim quod sollicitudine nostra nihil efficiemus. Cum (vt Christus docuit) nemo sollicitē cogitans potest adijcere ad staturam suam cubitum vnum: partim quod qui volunt diuites fieri, ait Apostolus, incidunt in temptationem, & laqueum diaboli, & desideria multa inutilia & nociua, quæ homines mergunt ad interitum & perditionem.

Iosue. 1.

Non te deseram, neque derelinquam, Ita vt cōfidentes dicamus: Dominus nihil adiutor, nō timebo. quid faciat mihi homo.

Psal. 117.

Non te deseram, neque derelinquam, Ita vt cōfidentes dicamus: Dominus nihil adiutor, nō timebo. quid faciat mihi homo.

Matth. 6.

Non te deseram, neque derelinquam, Ita vt cōfidentes dicamus: Dominus nihil adiutor, nō timebo. quid faciat mihi homo.

1. Timo. 6.

Non te deseram, neque derelinquam, Ita vt cōfidentes dicamus: Dominus nihil adiutor, nō timebo. quid faciat mihi homo.

Non te deseram, neque derelinquam, Ita vt cōfidentes dicamus: Dominus nihil adiutor, nō timebo. quid faciat mihi homo.

Non te deseram, neque derelinquam, Ita vt cōfidentes dicamus: Dominus nihil adiutor, nō timebo. quid faciat mihi homo.

perditionem. Radix enim malorum est cupiditas, quam quidam appetentes, errauerunt à fide, & inseruerunt se doloribus multis.

Ex altera specie auaritiæ hæc vitia manant, furtum, rapina, vsura, fraudulenta negociatio, simonia, quæstus sceleratus, corruptio munerum, superflua acquisitio, proditio, sacrilegium, & si quæ sunt alia.

Furtum, occulta ablatio rei alienæ, inuito Domino. Hoc vetat scriptura. *Nō furtum facies.* Et Tobias, *Non licet nobis aut edere ex furto aliquid, aut contingere.*

Et Paulus: *Qui furabatur: iam non furetur, magis autem laboret operando manibus suis quod bonum est, vt habeat vnde tribuat necessitatem patienti.*

Rapina, violenta ablatio rei alienæ, eaque iniusta. In laborantes hoc vitio exclamat Esaias: *Væ qui prædatis, nōne & ipse prædaberis?* Item: *Dominus ad iudicium veniet, cum senioribus populi sui, & principibus eius. Vos enim depasti estis vineam, rapina pauperis in domo vestra. Quare atteritis populum meum, & facies pauperum commolitis?* dicit Dominus Deus exercituum. Huc pertinet cum quispiam reperta non reddit. Si quid inuenisti, & non reddidisti, rapuisti, ait Augustinus.

Usura

Vitia ex altera specie auaritiæ manantia.
95-30.

*Leuit. 19.
Deute. 5.
Tobie. 2.
Ephe. 4.*

89. 10.
Esaiæ. 33.

8. 8.

- Vsura.* Vsura, lucrū ex mutuo dato. Hæc
Exod. 22. cris literis cauetur: Si pecuniā mutua
 dederis populo meo pauperi, qui habitat
 cum nō vrgebis eum quasi exactor, nec
Leuit. 25. suris opprimes. Item: Pecuniā tuam no
Psal. 14. dabis in vsuram. Et David: Habitatio
 rum in tabernaculo Domini, ait, illum qui
 pecuniā suā non dedit ad vsuram. Ni
 hil vsuris turpius, nihil crudelius, ait
 Chrysostomus. Alienas hic negotia
 miserias, & lucrū suū, alterius aduer
 sitatē facit: talis est quasi manū sus
 cipiens & in naufragium impellens.
Negotiatio Fraudulenta negotiatio, fraus in em
 ptione, venditione, cæterisque contra
89. 15 ctibus. De qua in Deuteronomio: Non
Deute. 25. habebis in sacco tuo diuersa pondera
 maius & minus, nec erit in domo tua me
 dius maior & minor. Ponderum habebis iu
 stum & verū, & modius equalis & iu
 rus erit tibi, vt multo viuas tempore super
 terram, quam Dominus Deus dedit tibi.
 Abominatur enim Dominus Deus tuus
 eum, qui facit hæc, & auersatur oculo
 nem iniustitiam.
Simoniam. Simoniam, emptio aut venditio
 spiritualis, à Simone mago dicta, quæ
 donum spiritus sancti (vt in Actibus
Act. 8. est Apostolorum) emere voluit. Acque
 propterea audiuit à Petro: Pecuniā tuā
 sit tecum in perditionem, quoniam domum
 Dei vendidisti.

Dei existimasti pecunia possideri. Nō est tibi pars neq; fors in sermone isto, cor enim tuū non est rectum coram Deo: Pœnitentiā itaq; age ab hac nequitia tua, & roga Deum, si fortè remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui, in felle enim amaritudinis, & obligatione iniquitatis te esse video.

Quæstus sceleratus, est lucrū ex re, veta lege, vt est meretriciū, sortilegiū, alea. De eo Sapientiæ quindecimo: Abstinauerūt lusum esse vitā nostram, & cōuersationem vitæ cōpositam ad lucrum, & oportere vndecunque etiam ex malo acquirere. Quæstū meretriciū auersatur Dominus in Deuteronomio: Non offeres mercedē prostibuli in domo Domini tui. Et alibi: Ne prostituas filiam tuā, ne cōtaminetur terra & impleatur piaculo. De auguribus verò scribitur in Leuitico: Non declinetis ad magos, nec ab Ariolis aliquid sciscitemini, vt polluamini per eos. Ego Dominus Deus noster.

Superflua acquisitio, de qua Esaias: Esaiæ. 6. Ve qui coniungitis domū domui, & agrum agro copulatis vsq; ad terminū loci, nunquid habitabis vos soli in medio terræ? Et Paulus: Est magnus quæstus pietas cū sufficientia: nihil enim intulimus in hunc mundum, haud dubiū, quod nec auferre quicquam possumus: Habentes autem alimenta, & quibus regamur, his contenti simus.

Quæstus.

Deute. 23.

Leuit. 19.

Esaiæ. 6.

1. Tim. 6.

mus

mus. Proditio, qua quis propter peccatiam prodit aliquem, aut res eius secreta. Eius exemplum est Iudas, qui Christum prodidit Iudæis triginta a genteis acceptis. Sacrilegium, rei sacre aut è loco sacro ablatio. Ob hoc vitium Deus mirabiliter percussit Heliodorum, ut scribitur in libris Machabæorum. Sed hæcenus de vitijs ex fontibus varitiæ manantibus.

2. Mach. 3.

355. 16.

Luxuria à luxu, id est, soluo deductum nomē, est appetitus inordinatus delectationis carnalis, quamvis & in alijs excessum notet. Eius species hæc esse dicuntur, Fornicatio, Stuprum, Adulterium, Incœstus, Sacrilegium, Vitium contra naturam, & si quæ sunt aliæ.

209. 16
Ephe. 5.

Fornicatio, est concubitus naturalis soluti cum soluta. De hac Paulus: *Fornicatio & omnis immunditia, ne nominetur in vobis, sicut decet sanctos. Item: Nolite errare, neque fornicari, neque molles, neque masculorum concubitores, regnum Dei possidebunt.*

Genes. 24.

Stuprum, quo mulier virgo extra matrimonium defloratur. Huius exemplum est inter cætera, in Sichem filio Hemor, qui Dinam filiam Iacob rapuerat, propter quod Simeon & Levi plurimos trucidarunt Sichem.

Exod. 22.

mitas. De eo vitio in Exodo scribitur.

etur ad eum modum: Si seduxerit quis virginem, necdum desponsata, dormieritque cum ea, dotabit eam, & habebit eam uxore: si pater virginis dare noluerit, reddet pecuniam iuxta modum dotis, quam virgines accipere conuenerunt.

Adulteriū, concubitus cū coniugato seu coniugata alteri. De eo in Leuitico scriptū habetur: Si machatus quis fuerit cū uxore alterius, & adulteriū perpetraverit cū coniuge proximi sui, morte mortatur & machus et adultera. Et Paulus: Fornicatores & adulteros iudicabit Dominus.

Leuit. 20.

Ad Heb. 13

Incestus, carnalis commixtio inter consanguineos & affines. Huius exemplum est in Ammon, qui suam sororem Thamar stuprarat, atque ob hoc postea ab Absolone fratre illius est interfectus. Hoc peccatum cauetur in Leuitico: Qui duxerit uxorem fratris, rem facit illicitam, turpitudinē fratris sui reuelauit, absque liberis erunt. Qui dormierit cum nonna uerca sua, & reuelauerit ignominiam patris sui, morte moriantur ambo.

2. Reg. 13.

Leuit. 20.

Sacrilegium, coitus cum persona sacra. Apud Ethnicos olim quæ virgo Vestalis in eo scelere deprehensa fuerat, uiua defodiebatur.

Virium contra naturam, coitus non naturalis, ad quem sequi nō potest generatio, quam natura intendit. Eius

359.12.

qua-

quatuor sunt species: Prima, mollitas
 cum procuratur pollutio venerea de
 lectationis causa absq; concubitu. Se-
 cunda, bestialis concubitus ad rem
 eiusdem speciei, de qua Leuitici vige-
 simo: *Qui cum iumento coierit, morte mor-
 tur.* Tertia, sodomia ad indebitu ser-
 Cuius mentio est apud Paulu ad Co-
 1. Cor. 6. rinthios: *Masculorum*, inquit, *concupis-
 res.* Quarta, cum non seruetur naturalis
 modus concumbendi. Haecenus de spe-
 Incōmoda ciebibus luxuria, quae praeter id quod De-
 luxurie. odibiles reddit, sensum hebetat, intel-
 lectum confundit, memoriam obtura-
 euacuat sensum, obnubilat visum
 Gregorius. hominem pallidum ac foedum reddi-
 t. senectutem inbucit, mortem denique
 Inuidia. maturat, vt quidam docet.
 97.14. Inuidia est tristitia de alieno be-
 nere. Eius duo genera sunt: Vnum, de-
 lere de prosperis: Alterum gaudere
 aduersis. Inuidiam a nobis rejcienda
 Galat. 5. esse monet Paulus, ad Galatas scri-
 1. Petr. 2. bens & Petrus. Cuius incommoditas
 Salomon describit: *Vita corporis, se-
 Prover. 14. tas cordis, putredo osium inuidia.* Idem
 Prover. 24. monet in casu inimici non gaudenda
 esse. *Cum ceciderit, inquit, inimicus tu-
 ne gaudeas, & in ruina eius ne exultes
 tuum, ne forte videat Dominus, & dispo-
 ceat ei, & auferat ab eo iram sua.* In-
 -sup

dum tamen ruina inimici lætificare potest præter amissionem charitatis: & prosperitas contristare, utpote dum eorum quosdam bene erigi credimus, aut eisdem prosperè cedente plerosque iniuste opprimi formidamus: sic subverso Pharaone populus Israëliticus canticum cecinit, & Matathias cum suis de prosperitate iniusti Antiochi doluit.

Exod. 25.
1. Macha. 2
& 5.

Ab invidia proficiscuntur detractio, murmuratio, incommunicatio, crudelitas.

Detractio, oblocutio ad diminuendam gloriam à benefactis, aut exasperandam invidiam in malefactis. Hanc fugiendam monet Salomon: *Remove à te os prauum, & labia detrahentia sint procul à te.* Et Iacobus: *Nolite detrahere alterutrum fratres.* De detractioe ita Augustinus scribens de conflictu vitiorum & virtutum. Detractionem, dicit, quis potest sustinere, quis potest silentio tegere, quanta ille vel illa committit, nisi forte qui consentit? Libertas iuste increpans respondet, nec tacenda sunt mala proximi, nec illis consentiendū, sed charitate fraterna in facie proximus redarguendus est. Nunquam etiā errata delinquentium ad tempus silentio tegenda sunt, ut apto tempore corrigantur. Detractioni cognata est

212. 7.

Prouer. 4.

Iacob. 4.

August.

Sufurratio.

F ta est

ta est susurratio, cum quispiā gloriam alterius in occulto minuere studet. De hac Ecclesiasticus: *Non appelleris susurrum in vita, & lingua tua ne capiaris, & confundaris.* Susurratori odium et inimicitia, & contumelia. Et Salomon: *Susurrone subtractio iurgia cessabunt.*

Murmuratio contra Deū, aut quempiam alium, quod in alterum bona contulerit. Eius exemplum est inter cetera, in Maria sorore Moysi, quae murmuravit contra Moysen, dicens: *Nonne per solum Moysen locutus est Dominus nonne & vobis locutus similiter est?* Atque propter id apparuit Maria candens pra, quasi nix.

Incommunicatio, quā quispiam sua aut aliena bona communicare alijs nō vult, ne inde proficiant, sicque ei acquantur. *Sapientia abscondita & thesaurus inuisus, quae est virtus in viris quae*

Eccle. 41. ait Ecclesiasticus.

387.31. Crudititas, crudele aliquod facinus, ad quod invidia adducit. Eius exemplum est in Cain, qui invidia ductus

Genes. 4. Abel interfecit. Et in sacerdotibus qui Christum propter invidiam tradiderunt, ut scribitur apud Matth.

Math. 27.

Gula. Gula, est inordinata concupiscentia cibi & potus. Quae quidem non eo consistit, quodd cibi suavis suauiter sumitur

100.4.

tur, quia hoc naturale est: sed in hoc quod cibus aut potus inordinate appetitur, utpote propter concupiscentiam delectationis, ob quam habendam agimus, aut parati sumus agere, contra preceptum Dei, comedendo prius, crebrius, plus quam oportet. Neque tam substantia & qualitas cibi seu eius usus in culpa est, quam immoderata eius concupiscentia, & modus utendi. Nam lautiores cibos, plerunque sine culpa sumimus, & abiectiores aliquando cum reatu concupiscentiae degustamus. Non enim propter capum, sed propter pomum Adam mortem incurrit. Quidam ponunt triplicem gulae excessum. Vnum quando tempus praevenerit. Alterum quando lautiores cibos appetit quispiam. Tertium quando nimio appetitu aliquis cupit aut vorat quoscunque cibos. De primo illud est apud Esaiam: *Va qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam, & potandum usque ad vesperam, ut vino exstucis.* Secundi vero exemplum est in Iudaeis qui carnes cupierunt & comederunt, in quorum detibus adhuc escere erant, & ecce furor domini concitatus in populum, percussit eum plaga magnanimis, ut in Num. scriptum habetur. De tertio est illud Servatoris apud Lucam: *Attendite vobis,*

*Gregor. in
moralibus
Gulae excessus
suis triplex.*

Esa. 5.

Num. 11.

Luc. 21.

Ephe. 5. ne forte grauetur corda vestra crapula, & ebrietate, & curis huius vite. Et Paulus Nolite inebriari vino, in quo est luxuria.

Comitantiagulam. Gulam conitatur sensuum hebetudine, scurrilitas, turpiloquium, immundicia.

104. 4. De sensuum hebetudine loquitur Salomō: Luxuriosa res vinū, & tumultuosa ebrietas, quicunq; his delectatur, non eris sapiens. Et Oseas: Fornicatio, & vinum, & ebrietas auferunt cor.

Osee. 4. Proinde Græci appellatur temperantia σοφροσύνη, & σοφροσύνη φρονήσις, id est, tanquā seruans prudentiam.

Scurrilitas. Scurrilitas, seu iocularitas, incompofitus gestus corporis, risum ciens. De qua est illud in Exodo: Sedit populus mīducare & bibere, & surrexerunt ludere.

Ephe. 4. De turpiloquio Apostolus loquitur
1. Cor. 15. Omnis sermo spurcus ex ore vestro nō procedat. Corruptunt bonos mores colloquia praua.

Immundicia, superfluitatum emissio, per vomitum aut venerem.

Ira. Ira, est appetitus vindictæ inordinatus. Vindicta iusta potest iuste affici & infligi, vt cū pater & præfectus irascitur filio aut subdito, propter delicta quæ etiam punit. Quo quidem modo vnusquisq; potest irasci iuste vitijs, eorumq; vindictā appetere, vt scilicet illi

corrigatur, sicq; pax & iustitia cōseruetur. Talis ira secundū ordinē rationis dicitur zelus: qualē habuissē Phineē legimus, cū scortū Madianitidē interfecit. Qualē Moſen cū de monte descens ac animaduertens vitulū conflatile, tabulas decalogi perfregit. Quali percitus Dauid, in matutino percutiebat oēs peccatores terræ, vt disperderet de ciuitate Dñi oēs operātes iniquitatē.

Ab ira manant, blasphemia, maledictio, rixa, homicidium, odium, & cætera eius generis.

Blasphemia, est cū iratus quispiam, prorumpit verbis in Deum, sicut nauta plerunq; facere solent. De hoc vitio in Leuitico scribitur: *Homo qui maledixerit Deo, portabit peccatum suum, & qui blasphemauerit nomen Domini, morte moriatur, lapidibus opprimet eum omnis multitudo populi.*

Maledictio de qua Christus apud Matthæum: *Qui dixerit fratri suo racha, reus erit concilio. Qui autem fatue, reus erit gehennæ ignis.* Et Paulus: *Benedicite persequentibus vos. Benedicite, & nolite maledicere.* Et Petrus: *Non reddentes malum pro malo, nec maledictum pro maledicto.* Et in Exodo: *Principi populi tui nō maledices.*

Rixa, ira prorumpens in exteriori

Zelus.

Num. 25.

Exod. 32.

Psal. 100.

Vitia abi-

ra manātia

98. 24.

Blasphemia

Leuit. 24.

Maledictio.

Matth. 5.

Roma. 12.

1. Petr. 3.

Exod. 22.

rem vim, seu nocumentum ipso facto
Exod. 21. Homicidium. De quo in Exodo: *Si*

204. 5. *quis per industriam occiderit proximum suum, & per insidias, ab altari meo auellat illum ut moriatur.*

205. 7. Odium, ira inueterata. Eo qui persequitur fratrem, homicida Ioanni dicitur: *Omnis (inquit) qui odit fratrem suum, homicida est.* Quoniam autē vix illi unquam ira sua videtur iniusta, ideo ipsa diutius permaneat, facile conuertitur in odiū: itaque nō abs re præcipit

Ephe. 4. Apostolus: *Sol non occidat super iracundiam vestram.*

Acedia. Acedia, est tardium bene operandi. Dicitur Acedia ab α, quod priuationem notat, & κηδλ, id est cura, quasi incuria, pigritia. Constat ex antedictis hominem ideo creatum, ut Deum agnosceret, agnitiū amaret, illiq; seruiret, in sanctitate & iustitia, omnibus diebus suis. Proinde qui istuc ipsum facere negligit, vitium acediae incurrit.

Eccl. 17. Acediæ filia ponuntur à quibusdam pusillanimitas, torpor, desperatio, rancor, malitia, euagatio mentis.

Pusillanimitas, qua homo ex pusillitate animi retrahit se à magnis operibus, quib; sibi & alijs prodesse. Contra hunc est illud Solomonis: *Dicit pro-*

Prouer. 22. *ger, leo est foris in medio platearum,*

dendus sum. Idemque clamat: *Vade ad Preuer. 6.*
formicam, & piger, & disce & considera
vias eius, & disce sapientiam, que cum
nō habeat ducem, nec præceptorem, & prin-
cipem, parat in æstate cibum sibi, & congre-
gat in messe quod comedat.

Torpor est, cum præcepta in totum
 omittuntur, aut ea remissius adimplen- *Ierem. 48.*
 tur. De quo Hieremias: *Maledictus qui*
facit opus bonum negligenter.

Desperatio, recessus à Deo, qui sum-
 mum bonum. Cuius exemplum est in
 Iuda et Cain, qui dixit: *Maior est iniqui-* *Genes. 4.*
tas mea, quam ut veniam merear.

Rancor, indignatio in eos qui vo-
 lunt nos inducere ad bonum. *Nō amat Prouer. 15.*
pestilens eum qui se corripit, nec ad sapien-
tes graditur, ait Salomon.

Malitia, detestatio præceptorū Dei,
 de hac Iob: *Qui dixerunt Deo, recede à no-* *Iob. 21.*
bis, & scientiam viarum tuarū nolumus.

Euagario mentis, curiositas animi
 circa mundi vanitates sensibus exte-
 rioribus delectabiles. In quo quidem
 mundo. *Omne quod est, ait Ioannes, con-* *362.23.*
cupiscentia carnis est, & concupiscentia o-

culorum, & superbia vitæ: atque ob id
non diligendum mundū, neque ea que *363.3.*
in mundo sunt, sed hactenus dictū e-
st de peccatis capitalibus, speciebus-
que eorum, quibus cōtra præcepta Dei

- delinquimus, cogitatione, locutione, opere & omissione, vt ante dictum est.
- 247.24. Vix autem aliunde extrinsecus peccamus, quam per sensus quinque, vt ipse audiendo, videndo, gustando, tangendo, olfaciendo. Audit enim auris, & intentionem nostrā infleuit. Videt oculus, & mox concupiscimus. Tactus contingit, & ignem concupiscentiæ accendit. Os degustat, & gulā suam explet. Inhalat odor, & cogitationem impedit.
- Hierem. 9.* Vt verè dicit Hieremias: *Ascendit mors per fenestras vestras.* Sub prædictis peccatis comprehenduntur & illa, quæ in Spiritum sanctum peccata dicuntur, & alia peccata. Numerantur autem peccata in Spiritum sanctum, desperatio de misericordia Dei, præsumptio de misericordia Dei, cùm scilicet quis sp̄a absq̄ timore Dei nimis confidit. Obscuritas in malo, finalis impœnitentia, inuidia fraternæ virtutis, impugnatio agnitæ veritatis. Quæ quidem peccata in Spiritum sanctum dicuntur, quia diuini pugnāt contra principia remissionis peccati, & consequendæ veniæ & gratiæ Dei, quæ spiritui sancto peculiariter attribuuntur. Quoniā autē non solum, qui iniqua agunt, digni sunt morte, sed etiam qui consentiunt facientibus, vt Paulus ait: *Quamobrē & à peccatis*

183.8.

307.21.

183.7.

Peccata in Spiritum sanctum cur sic dicta.

Rom 4, 1.

catis illis, quę aliena appellantur, cauendum est. Peccata verò aliena hisce verbis notantur: consulo, vt scilicet quis malefaciat: præcipio, consentio, prouoco, laudo, non retego culpam, non punio, non reprehedo, participo, defendo.

MORS.

Morti damnationique

æternæ, &c.

Mors quadruplex. Vna animæ, qua anima mori dicitur, cum peccat, atque ita Deum deserit. Sicut enim corpus viuit ex anima, ita anima vt beatus viuat, viuit ex Deo. Hac morte Adam mortuus, simulatque gustauit fructum vitæ. Iuxta illud: *In quacunque die ex eo comederis, morte morieris.* Altera mors est corporis, quando anima dissoluitur à corpore. Hanc mortem cum prima Christus notauit, cum dixit Adolescenti volenti prius sepelire parentes suos, deinde illum sequi: *Sine mortuos sepelire mortuos suos.* Vbi mortui secundum animam, mortui secundum carnem sepelire iubentur. Tertia mors est solius animæ, quam dum ex hoc corpore exierit, patitur. Secundum illud, quod de Diuite legimus: *Pater Abraham, inquit Diues, mitte Lazarum,*

Mors quadruplex.

Aug. questione. 32. ad Orofium.

Gene. 2.

398. 26.

Matth. 8.

Luce. 16.

F 5 rum,